

DOKTORANDSKÉ ŠTÚDIUM

Forma prijímacej skúšky:

Pohovor pred prijímacou komisiou / interview with the examination board.

Rámcový obsah prijímacej skúšky:

Prezentácia výskumného projektu a (tematické zameranie, metodologické východiská, orientácia v pramennej báze, znalosť širšieho historického kontextu). Slovenskí uchádzači o doktorandské štúdium absolvujú časť pohovoru v anglickom jazyku. Pohovor so zahraničnými uchádzačmi je vedený v anglickom jazyku, pokiaľ nie je dohodnuté inak.

Presentation of the research project (topic, methodological aspects, orientation in sources and as well as in a broader historical context). The Slovak applicants are expected to conduct part of the interview in English. In the case of foreign applicants, the interview is in English unless the parties agree otherwise.

Spôsob vyhodnocovania výsledkov prijímacej skúšky:

Zohľadňuje vedomostné predpoklady na vedeckú prácu, komunikačné predpoklady (komunikácia v rodnom jazyku, v anglickom jazyku, pracovná znalosť jazyka prameňov), osobnostné predpoklady (efektívna komunikácia, tímová práca, skúsenosti s akademickou mobilitou). Pri hodnotení bodovým rebríčkom HÚ SAV rešpektuje odporúčanú metodiku FiFUK. Na základe bodového poradia delí uchádzačov do kategórií a) vyhovel-prijat, b) vyhovel-neprijať pre nedostatok miest, c) nevyhovel.

Following aspects are considered: knowledge required for academic practice, communication skills (communication in English language, ability to understand the language of sources), effective communicational skills, teamwork skills and experience with scholarly mobility). The grading scale follows recommended pattern of the Faculty of Arts of the Comenius University. After the interview, applicants are divided into following categories: a) passed – to be admitted, b) passed – not to be admitted due to a lack of positions, c) did not pass.

**Témy doktorandského štúdia
externej vzdelávacej inštitúcie
v akademickom roku 2023/2024**

Filozofická fakulta, Univerzita Komenského Bratislava

**Študijný odbor historické vedy
študijný program slovenské dejiny**

Interné doktoranské štúdium:

1. Kriminálne delikty žien v Bratislave v rokoch 1714 – 1780

Criminal offences of women in Bratislava in 1714–1780

Školiteľka/supervisor: Diana Duchoňová, PhD.

Cieľom dizertačnej práce je spracovanie ženskej kriminality v mestskom prostredí hlavného mesta Uhorska, Bratislavu. Kriminalita žien má svoje špecifiká, ženy sa podieľali takmer na celom spektri trestných činov v minulosti a zároveň existovali trestné činy, ktoré úzko súviseli so ženským svetom – medzi ne patrilo zabicie dieťaťa (infanticídium) či bosoráctvo. Historicko-antropologické spracovanie tejto problematiky môže načrtiť nové chápanie postavenia žien v meste práve prostredníctvom výpovedí o kriminálnych činoch. Osobitosti mestského prostredia Bratislavu umožňujú sledovať napríklad námezdne robotníčky či služobníctvo. Práca tak prispeje aj k veľmi potrebnému poznaniu žien na okraji spoločnosti. Podmienka: znalosť latinčiny, nemčiny, anglického jazyka.

The aim of the dissertation is the processing of women's criminality in the urban environment of the capital of Hungary, Bratislava. Women's criminality has its own specificities; women were involved in almost the whole spectrum of crimes in the past, and at the same time there were crimes that were closely related to the female world - among them were infanticide or sorcery. A historical-anthropological processing of this issue can outline a new understanding of women's position in the city precisely through accounts of criminal acts. The particularities of Bratislava's urban environment make it possible to trace, for example, female wage labourers or servants. The work will thus also contribute to a much-needed knowledge of women on the margins of society. Requirements: knowledge of Latin, German, English.

2. Sonda do šľachtickej reprezentácie na príklade rodu Erdődy v 17. storočí

Probe into the representation of nobility using the example of the Erdődy family in the 17th century

Školiteľka/supervisor: Diana Duchoňová, PhD.

Cieľom dizertačnej práce je analýza sociálneho, ekonomického, kultúrneho a symbolického kapitálu rodu Erdődy prostredníctvom jej reprezentácie v 17. storočí. Reprezentáciu chápeme ako jav komunikácie, prostredníctvom ktorej sa snažíme rekonštruovať jednanie v historickom

ponímaní. V dizertačnej práci sa bude sledovať spoločenská a politická reprezentácia prostredníctvom sondy na vybraných členoch rodu v ich osobnej korešpondencii, testamentoch, a zachovaných účtoch. Podmienka: znalosť maďarského jazyka, latinčiny, nemčiny, anglického jazyka.

The aim of this dissertation is to understand the social, economic, cultural and symbolic capital of the Erdödy family through its representation in the 17th century. We understand representation as a phenomenon of communication, through which we try to reconstruct negotiations in historical terms. The dissertation will trace social and political representation through a probe on selected members of the family in their personal correspondence, wills, and extant accounts. Requirements: knowledge of Hungarian, Latin, German, English.

3. Pohlavné ochorenia ako sociálno-zdravotnícky problém na prelome 19. a 20. storočia na území dnešného Slovenska

(Veneral deseases as social and healthcare problem on the turn of 19th and 20th centuries on the territory of today's Slovakia

Školiteľka/supervisor: Gabriela Dudeková Kováčová

Venerické ochorenia predstavovali v 19. a prvej polovici 20. storočia závažný medicínsky, zdravotnícky, ale aj sociálny problém vzhľadom na vlny ich epidemického výskytu (napr. v dôsledku prvej svetovej vojny) i vzhľadom na stav medicíny a zdravotníctva. Prelom 19. a 20. storočia sa pokladá za zlom v medicínskom a zdravotníckom prístupe najmä pri liečbe syfilisu. Doboví experti v tomto období zdôrazňovali, že pohlavné ochorenia patria spolu s tuberkulózou medzi sociálne choroby, pričom šírenie venerických ochorení boli silne ovplyvnené spôsobom sexuálneho života a mierou kontroly prostitúcie.

Cieľom dizertačnej práce je výskum vývoja dobových prístupov v chápání a terapeutických postupoch, špecializovaných zdravotníckych zariadení, ale najmä sociálnych príčin a dôsledkov enormného výskytu venerických ochorení v sledovanom období v kontexte Rakúsko-Uhorska resp. Československa. Okrem dobovej medicínskej, zdravotníckej a osvetovej literatúry (vrátane dobovej tlače), archívnych materiálov k vybraným inštitúciám (špecializovaným zdravotníckym zariadeniam, úradom mestského lekára, spolkom, nevestincom a pod.) sú dôležitými prameňmi aj beletria, memoáre a korešpondencia. Súčasťou dizertačnej práce budú prípadové štúdie vybraných inštitúcií. Vítaná je komparácia vybranej inštitúcie na území dnešného Slovenska a v inom regióne habsburskej monarchie resp. jej následníckych štátov. Od uchádzača/ky sa očakáva základný prehľad politického a sociálneho vývoja Slovenska v sledovanom období; okrem znalosti slovenského/českého a anglického jazyka je pre výskum obdobia do roku 1918 potrebná schopnosť pracovať s prameňmi v maďarskom a/alebo nemeckom jazyku.

Venereal diseases were a major medical, public health and social problem in the 19th and first half of the 20th centuries, due to their epidemic waves (e.g. as a result of the First World War) and the state of medicine and health care. The turn of the 19th and 20th centuries is regarded as a turning point in medical and public health approaches, particularly in the treatment of

syphilis. Experts of the time emphasised that venereal diseases were, along with tuberculosis, social diseases, and that the spread of venereal diseases was strongly influenced by the way in which sexual life was conducted and the degree of control over prostitution.

The aim of this dissertation is to investigate the development of contemporary approaches in the understanding and therapeutic procedures, specialized medical facilities, but especially the social causes and consequences of the enormous incidence of venereal diseases in the period under study in the context of Austria-Hungary and Czechoslovakia. In addition to contemporary medical, health and educational literature (including contemporary press), archival material on selected institutions (specialised medical institutions, town doctor's offices, societies, brothels, etc.), fiction, memoirs and correspondence are also important sources. Case studies of selected institutions will form part of the dissertation. A comparison of the selected institution on the territory of today's Slovakia and in another region of the Habsburg Monarchy or its successor states is welcome.

The candidate is expected to have a basic overview of the political and social development of Slovakia in the period under review; in addition to knowledge of Slovak/Czech and English, the ability to work with sources in Hungarian and/or German is necessary for research into the period up to 1918.

4. Obraz morálky a menšinová otázka z pohľadu extrémistických hnutí na Slovensku v 90. rokoch

The Image of Morality and the Minority Question from the Perspective of Extremist Movements in Slovakia in the 1990s

Školiteľ/supervisor: Jakub Drábik, PhD.

Cieľom dizertačnej práce bude analýza intelektuálnej produkcie a aktivít extrémistických hnutí na Slovensku medzi rokmi 1994 – 1998. Nevyhnutnou súčasťou práce je základné mapovanie extrémistických hnutí, ktoré začali pôsobiť na Slovensku po vzniku samostatného štátu, a na základe jednotlivých postojov sledovať transfery myšlienok, ktoré mohli mať transnacionálny charakter. Primárnym zameraním práce je demonštrácia obrazu morálky na príklade riešenia otázky menšíň v rámci spoločenského diskurzu. Výskum sa po teoretickej stránke týka predovšetkým konceptu ultranacionalizmu, radikalizmu, alebo fundamentalizmu, a to konkrétnie v širšom kontexte dejín politického myšlenia. Po ďalšom uvážení a dôkladnom preskúmaní dostupných archívnych materiálov bude téma bližšie špecifikovaná. Archívne dokumenty by sa mali týkať najmä dobovej reflexie zachytenej v tlači, či inej produkcie, ako reakcia predstaviteľov extrémistických skupín na presadzovanie etických princípov, ktoré boli v priamom rozpore s myšlienkovou neoliberalizmu. Podmienkou je znalosť anglického jazyka, znalosť ďalších svetových jazykov výhodou.

The aim of the dissertation will be to analyse the intellectual production and activities of extremist movements in Slovakia between 1994 and 1998. An essential part of the thesis is a basic mapping of the extremist movements that began to operate in Slovakia after the establishment of the independent state, and on the basis of individual attitudes to trace the

transfers of ideas that may have had a transnational character. The primary focus of the thesis is to demonstrate the image of morality through the example of the treatment of minorities within the social discourse. Theoretically, the research is primarily concerned with the concept of ultra-nationalism, radicalism, or fundamentalism, specifically in the broader context of the history of political thought. After further consideration and a thorough examination of available archival materials, the topic will be further specified. The archival documents should relate in particular to contemporary reflection captured in the press or other production, as a response by representatives of extremist groups to the promotion of ethical principles that were in direct conflict with the idea of neoliberalism. Knowledge of English is a prerequisite, knowledge of other world languages an advantage.

5. Funkcia a využitie antisemitizmu v represívnych politických režimoch: Slovenský štát (1939 – 1945) a Československý štátny socializmus (1948 – 1953)

The function and use of anti-Semitism in repressive political regimes: the Slovak State (1939-1945) and Czechoslovak State Socialism (1948-1953)

Školiteľ/supervisor: Jakub Drábik, PhD.

Cieľom dizertačnej práce bude skúmanie funkcie a využitia antisemitizmu politickými režimami počas obdobia Slovenského štátu (1939 – 1945) a raného obdobia Československého štátneho socialismu (1948 – 1953). Zameria sa na analýzu antisemitizmu počas oboch období, rovnako ako na analýzu antisemitizmu ako politického, spoločenského, kultúrneho a ekonomickejho nástroja daného politického režimu a následnú komparáciu. Primárny cieľ dizertačnej práce bude poukázať na tendenciu adaptácie antisemitizmu v represívnych politických režimoch a jeho schopnosť hrať v nich dôležitú rolu. Za pomocí kritickej diskurznej analýzy a intenzívneho štúdia a výskumu antisemitizmu v globálnom aj československom prostredí sa bude dizertačná práca snažiť o argumentáciu v prospech nevyhnutnosti štúdia antisemitizmu pri výskume represívnych politických režimov v 20. storočí a pri diskusiách o nich. Podmienkou je znalosť anglického jazyka, znalosť ďalších svetových jazykov výhodou.

The aim of the dissertation will be to examine the function and use of anti-Semitism by political regimes during the period of the Slovak state (1939–1945) and the early period of Czechoslovak state socialism (1948–1953). It will focus on the analysis of anti-Semitism during both periods, as well as the analysis of anti-Semitism as a political, social, cultural and economic tool of a given political regime and subsequent comparison. The primary aim of the dissertation will be to show the tendency of anti-Semitism to adapt in repressive political regimes and its ability to play an important role in them. Using critical discourse analysis and intensive study and research on anti-Semitism in both global and Czechoslovak settings, the dissertation will seek to argue for the necessity of studying anti-Semitism in researching and discussing repressive political regimes in the twentieth century. Knowledge of English is a prerequisite, knowledge of other world languages an advantage.

6. Ženská agenda a pozície žien v štruktúrach politických strán na medzivojnovom Slovensku

Women's Agenda and Positions of Women in Political Parties in Interwar Slovakia

Školiteľ/supervisor: Matej Hanula, PhD.

Cieľom dizertačnej práce bude skúmať rolu žien v medzivojnovej slovenskej politike v dvoch rovinách. Prvou budú pozície žien v straníckej hierarchii najvýznamnejších politických subjektov pôsobiacich na Slovensku, teda hľadanie odpovede na otázku, ktoré pozície v rámci politických strán boli ženám prístupné a prečo im boli funkcie vo vedení fakticky všetkých strán uzavreté. Druhou rovinou bude analýza zastúpenia tzv. ženských tém a ženskej agendy v programoch a agitačných postupoch jednotlivých strán, teda to, aké postupy a taktiky strany využívali pre získavanie sympatií potenciálnych ženských voličiek. Úlohou bude okrem iného zodpovedať otázku, prečo sa napriek rovnakému politickému systému na Slovensku v medzivojnovom období na rozdiel od českých krajín nevyprofilovali výraznejšie ženské politické osobnosti, ktoré by sa dali považovať za predstaviteľky politickej elity, a to ani v radoch ľavicových politických subjektov. Okrem štúdia archívnych prameňov súvisiacich s aktivitami jednotlivých strán či korešpondencie ich členiek pôjde aj o analýzu programových a propagandistických dokumentov politických subjektov daného obdobia. Podmienka: znalosť slovenského/českého jazyka, anglického jazyka (min. B2), znalosť maďarčiny a nemčiny výhodou.

The aim of the dissertation will be to examine the role of women in interwar Slovak politics on two levels. The first will be the positions of women in the party hierarchy of the most important political entities operating in Slovakia, i.e. the search for an answer to the question of which positions within political parties were open to women and why they were excluded from the leadership of virtually all parties. The second level will be the analysis of the representation of the so-called women's issues and women's agenda in the programmes and agitation procedures of individual parties, i.e. what procedures and tactics were used by the parties to gain the sympathy of potential female voters. The task will be, among other things, to answer the question of why, despite the same political system in Slovakia in the interwar period, unlike in the Czech lands, no more prominent female political personalities emerged who could be considered representatives of the political elite, even in the ranks of left-wing political entities. In addition to the study of archival sources related to the activities of individual parties or the correspondence of their female members, it will also include an analysis of the programmatic and propaganda documents of political entities of the period. Prerequisite: knowledge of Slovak/Czech language, English (min. B2), knowledge of Hungarian and German an advantage.

7. Nemecké družstevníctvo na Slovensku 1918 – 1945

German cooperative system in Slovakia 1918–1945

Deutsches Genossenschaftswesen in der Slowakei 1918–1945

Školtiel/supervisor: PhDr. Michal Schvarc, PhD.

Cieľom dizertačnej práce bude skúmanie procesu zakladania a mechanizmu fungovania nemeckých družstiev (najmä peňažných a potravných) na Slovensku ako jedného z prvkov národnej identifikácie nemeckej národnostnej menšiny na Slovensku a jeho podpora zo strany Nemeckej ríše. Nejde vôbec o ojedinelý fenomén, Nemecko takto po porážke v 1. svetovej vojne začalo podporovať nemecké menšiny v stredovýchodnej Európe a vytvárať si mocenskú bázu oslabenú Versailleskou zmluvou. Uvedená problematika nie doteraz dostatočne preskúmaná, pionierskou prácou v tejto oblasti je publikácia Bernda Robionecku *Ethnische Ökonomie im politischen Spannungsfeld. Das deutsche Genossenschaftswesen in der Vojvodina (1922–41)*, Hamburg 2019, ktorá by mohla poslúžiť ako báza úre predloženie vlastného výskumného projektu zameraného na vybranú, užšie špecifikovanú sféru politicko-ekonomických ako aj sociálnych praxí. Predpokladá sa hlbší záujem o hospodárske a sociálne dejiny a predbežná orientácia v téme. Podmienkou je znalosť nemeckého jazyka (min. B2), slovenského/českého jazyka.

The aim of the dissertation will be to investigate the process of establishment and the mechanism of functioning of German cooperatives (especially money and food cooperatives) in Slovakia as one of the elements of national identification of the German national minority in Slovakia and its support by the German Reich. This is by no means an isolated phenomenon; after its defeat in the First World War, Germany began to support German minorities in Central Eastern Europe in this way and to build up a power base weakened by the Treaty of Versailles. The aforementioned issue has not been sufficiently researched, the pioneering work in this field being Bernd Robionek's publication *Ethnische Ökonomie im politischen Spannungsfeld. Das deutsche Genossenschaftswesen in der Vojvodina (1922–41)*, Hamburg 2019, which could serve as a basis for submitting one's own research project focusing on a selected, more narrowly specified sphere of political-economic as well as social practices. A deeper interest in economic and social history and a preliminary orientation in the topic are assumed. Knowledge of German (min. B2), Slovak/Czech is a prerequisite.

8. Postavenie Rómov v Československu/v Čechách a na Slovensku v 60. rokoch dvadsiateho storočia

The position of the Roma in Czechoslovakia – in the Czech Lands and Slovakia – in the 1960s.

Školtielka/supervisor: PhDr. Zuzana Poláčková, PhD.

Cieľom dizertačnej práce bude skúmať zmeny v postavení rómskeho obyvateľstva v kontexte dynamiky obnovy občianskej spoločnosti a demokratizačných procesov v Československu, t.j. v Čechách a na Slovensku v rokoch 1960 – 1970. Pôjde o analýzu dokumentov, sociologických výskumov a príslušnej literatúry súvisiacich s touto otázkou. V priebehu prvého semestra sa predpokladá ďalšia špecifikácia/prispôsobenie témy. Počas prvých dvoch semestrov sa bude

klásť dôraz na štúdium ľudskoprávnej problematiky a základných pojmov a fenoménov sociálnej a kultúrnej antropológie.

The aim of the dissertation will be to analyse changes in the position of the Roma population in the context of the renewal of civil society and democratisation processes in Czechoslovakia, that is, in the Czech Lands and Slovakia during the years 1960–1970. This will have to happen by an examination of various documents, sociological research, and relevant literature on this issue. During the first semester one expects a further specification of the topic. During the first two semesters stress will be laid on the study of human rights and on the basic terms and phenomena studied by social and cultural anthropology.

9. Slovenský variant moderny? Identifikácia charakteristických prejavov architektúry verejných stavieb a infraštruktúry druhej polovice 20. storočia na Slovensku

Slovak variant of Modernism? Identification of characteristic expressions in the architecture of the second half of the 20th century in Slovakia

Školtiel/supervisor: Peter Szalay PhD.

Téma dizertačnej práce nadvázuje na dlhodobý výskum Oddelenia architektúry HU SAV zameraný na modernú architektúru druhej polovice 20. storočia na Slovensku. V štyroch desaťročiach po druhej svetovej vojne sa na Slovensku vybudovali tisícky zdravotníckych, vzdelávacích, kultúrnych, rekreačných, športových či obchodných stavieb, ktoré dodnes tvoria základ občianskej vybavenosti slovenských sídel. Cieľom dizertačnej práce je skúmať vývoj a vybrané charakteristické prejavy povoju nového modernizmu na Slovensku so zameraním na architektúru verejných stavieb, verejných priestorov či tvorbu krajiny. Uvítame komparatívne projekty zasadzujúce domácu produkciu do stredoeurópskeho a širšieho medzinárodného rámca, ako aj projekty zmerané na reflexiu a prijímanie ich hodnôt a otázky pamiatkovej ochrany. Okrem tradičných historiografických metód sa predovšetkým počas prvých dvoch semestrov predpokladá intenzívny terénny výskum architektonických a urbanistických diel v rámci Slovenska a v zahraničí.

The subject of the dissertation follows the long-term research of the Department of Architecture of the IH SAS focused on the modern architecture of the second half of the 20th century in Slovakia. Thousands of healthcare, educational, cultural, recreational, sports and commercial structures were built in the four decades following WWII, which as at today comprise the foundation of civic amenities in Slovak cities and towns. The goal of the dissertation is to identify the development and selected characteristic expressions of post-war modernism in Slovakia, focusing on the architecture of public buildings, public spaces and landscape design. We welcome comparative projects situating domestic production within a Central European and wider international framework, as well as projects focused on reflection and reception of their values and its preservation. In addition to traditional historiographical methods, intensive field research on architectural and public spaces within Slovakia and abroad is expected, especially during the first two semesters.

Témy doktorandského štúdia v akademickom roku 2023/2024 schválila Vedecká rada Historického ústavu SAV, v.v.i. dňa 19.01.2023.

Bližšie informácie: <https://fphil.uniba.sk/studium/pk/doktorandske-studium/temy-doktorandskeho-studia-dissertation-topics/>